

Barn som pårørende

Hvem er de – hva gjør vi ?

v/Gro Christensen Peck leder av FoU-enheten og leder av arbeidet med barn som pårørende SUS og

v/Liv B. Fevang, undervisningsansvarlig konsulent med erfaringskompetanse

Samhandlingskonferanse prehospitalt psykisk helsearbeid

1. desember 2021

BARN SOM PÅRØRENDE
er en del av helsehjelpen

Innenfor spesialisthelsetjenesten er det 200.000 pasienter i somatikk, 29.000 i psykisk helsevern og 5.000 i TSB som er foreldre til barn under 18 år

Sykdom påvirker barn, foreldre og familiens situasjon i stor grad. Behovene for informasjon og hjelp er betydelige, og i stor grad udekket. Husk at en pasient er alltid en del av en kontekst

Barn som pårørende i akuttsituasjoner

- <https://vimeo.com/338188198>
- Akuttkort,- når ambulansen har kjørt

Når ambulansen har kjørt
– og du er igjen sammen med barn

- Vær åpen med barnet om det som har skjedd og vil skje videre.
- Spør etter barnets opplevelser. Vis at du tåler å høre.
- Husk å spise og drikke – kriser tapper energi.
- Snakk med barnet om hvordan dere kan fortelle det til andre. Åpenhet hindrer spekulasjoner.
- Gi beskjed til skole, barnehage eller andre som trenger å vite og som kan støtte barnet.

Slå av komfyren • Slå av kaffetrakteren • Slukk stearinlys

Pasienten er kjørt til:

Stavanger universitetssjukehus
51 51 80 00

Legevakt 116117	Alarmtelefonen for barn og unge: 116111
--------------------	---

Ved behov kontakt kriseteam i din kommune

HELSE STAVANGER
Stavanger universitetssjukehus

Når er barn/søsken pårørende?

- Barn/søsken av pasienter med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk skade eller sykdom samt barn/søsken som etterlatte
- Vid forståelse av foreldrebegrepet; både biologiske barn, stebarn, fosterbarn, adoptivbarn og andre
- Vid forståelsen av familien; søsken, nær familie og nære relasjoner
- Barn er ikke pårørende slik voksne er pårørende

Status Barn/søsken som pårørende - endringer i lovverk 2010/18

Opprettet 2 barneansvarlig pr. post/poliklinikk

Søsken som pårørende er likestilt med barn som pårørende

- **Helsepersonelloven § 10a – plikt til å bidra**
- Informasjon og nødvendig oppfølging
- Kartlegge behov – informasjon til barna og omsorgspersoner – samtykke
- Formålet er å forebygge problemer gjennom:
 - Sikre barn og unge tidlig hjelp
 - Hjelp barn og foreldre og mestre hverdagen
- **Helsepersonelloven § 10b – ny**
- Omhandler helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta barn som er etterlatte etter foreldre eller søsken
- **Samarbeid – helsepersonelloven § 25, tredje ledd**
 - opplysninger gis til samarbeidende personell når dette er nødvendig for å ivareta behovene til pasientens barn

Endring i journalforskriften §8 første ledd bokstav b

- Loven pålegger at det føres journal om pasienten har mindreårige barn (0-18 år)

Hvordan er det å være barn/søsken som pårørende?

- Barn er utsatte og sårbare når de pårørende
- Utrygghet, usikkerhet og uforutsigbarhet
- Redd og alene
- Barns historier ligner hverandre
- Det enkelte barn - barneperspektivet

Vanlige reaksjoner, det barn ikke vet har de vondt av, Karen Glistrup

- Angst, uro, bekymring, skam og skyld
- Sinne, irritasjon og utagering
- Skoleproblemer og konsentrasjonsproblemer
- Tristhet og tretthet
- Klengete og uselvstendig
- Søvnproblemer, hodepine magesmerter
- For store omsorgsoppgaver i familien

Barnas 5 hovedutfordringer

- Å se deres syke forelder lide, foreldrenes manglende kapasitet og tapet av sosiale aktiviteter sammen
- Å hjelpe den syke og i stor grad måtte klare seg selv
- Foreldrenes skiftende humør, fra sliten til sur og sint
- Foreldrenes innleggelseser og manglende tilstedeværelse
- Å selv måtte håndtere egne følelser.

Barnas 4 hoved råd til andre barn og unge

- Snakke med noen andre, gjerne andre voksne
- Tenke positive tanker
- Pass på og hjelp din syke forelder
- Ha god kontakt med familie og venner gjennom åpenhet om problemene og for å kunne be om hjelp.

Råd til ambulansearbeidere

- Se etter og spør om det er barn i huset
- Legg til grunn at barn skjønner at det skjer noe når voksne blir syke og trenger hjelp, men at de ikke nødvendigvis skjønner hva som skjer
- Barn må involveres og informeres – også i akutt situasjoner
- Barn skånes ikke ved å holdes uvitende eller utenfor
- Barn trenger konkret informasjon

Råd til ambulansearbeidere, forts.

- De voksne som skal ivareta barnet, trenger nok informasjon om hva som har skjedd, og skal skje, til at de kan svare barnet på spørsmål
- Barn som har bidratt i situasjoner med varsling eller førstehjelp, trenger bekreftelse på at det de har gjort var viktig og riktig
 - Både for at de skal ha en opplevelse av å bli sett
 - Men også for å unngå fantasier og skyldfølelse i etterkant

Råd til ambulansesarbeidere, forts.

- Dokumenter informasjon som er gitt til barn i ambulansejournal
- Sørg for at oppfølgende/mottakende instans får informasjon om barn, slik at videre oppfølging kan sikres
- Ved mistanke om omsorgssvikt(rus, vold eller annet) kontakt barnevernet

Barne- og familieperspektivet - hva betyr det?

- Sørge for at helsepersonell har kompetanse og treningsarenaer
- Det må jobbes mer ut fra et barne- og familieperspektiv, og fokuseres mer på pårørende
- Jobber gjennom individuelle samtaler, familiesamtaler eller grupper.
- Snakke med og om pasientens familie og barn
- Ha tema oppe i behandlingsmøter, tverrfaglige møter osv.
- Fokus er at trygge barn blir trygge voksne, som blir trygge foreldre som får trygge barn.

Funn for implementering fra multisenterstudiet BSP

Generelle anbefalinger

- Oppfølging av familiene må gjøres i samarbeid mellom 2. og 1. linjetjenesten og på tvers av voksen- og barnetjenester
- Kunnskapen om barne- og familieperspektivet må styrkes
- Etablere kunnskapsbaserte modeller for samtaler med barn og foreldre i familier med sykdom
- Utprøving av modeller bør følges av forskning slik at man sikrer gradvis etablering av evidensbaserte tiltak

Hovedfunn om barn som pårørende

- Barn og unge skårer sin psykiske helse omtrent som barn og unge ellers i befolkningen
- 18% svarte ja på spørsmål om de hadde opplevd traumer
- Barn av psykisk syke foreldre rapporterer lavere livskvalitet enn normalbefolkningen. Foreldre tror at barnas livskvalitet er bedre enn barna selv beskriver
- Barn og ungdom har behov for å snakke om sin situasjon, men mange får ikke tilstrekkelig informasjon til å forstå sin foreldres sykdom og konsekvensene av denne

Hovedfunn om foreldre og familier

- Familiene etterspør nærhet og forutsigbarhet i situasjonen, slik at de vet hva som skal skje med forverring av sykdommen og ha en person de kan kontakte
- Familiene har stort behov for praktisk hjelp i hjemmet, men får nesten ikke slik hjelp av kommunale instanser
- Familier med rusproblem har en vanskelig sosial situasjon
- Foreldre i somatikkgruppen opplevde mest sosial støtte og familiesamhold

Hovedfunn i helsetjenesten

- Spesialisthelsetjenesten følger bare delvis opp loven om barn som pårørende
- Kommunehelsetjenesten følger bare delvis opp
- Helsepersonell har begrenset kompetanse i familiefokusert praksis
- Det er mangelfullt utviklet kommunikasjons- og rapporteringssystemer for å ivareta tilbakemeldinger og oppfølging av hindringer med å implementere lovendringen